

FEKETE I. ALFONZ

Színház a távolból

Ahogy lefelé lépdelt a domboldalon, meglátta az égi barázdát. Azt a keskeny vajat, amin átsütött a Nap. A vékony hártya két felhő határán világlott, halványabban, mint madártejben a vanília. Megállt, levette átalvetőjét, és megtörölte a homlokát. Ügyetlenül előrébb botorkált, mintha szervi baja lenne, és kereste a biztosat a talpa alól kipergő homokon. Már indult is tovább magától, csak egy pillanatra szakította meg útját, hogy felnézzen. Jó lett volna megállni a folyónál, jutott eszébe, inni és mosakodni. Vagy éppen köszönni a vizeskedő férfiaknak, hogy aztán a délutáni szélvihar még az emlékét is kifújja belőlük. Egyikük benn várakozott. Magas volt, ízekre tagolt testének részeit szépen csillogó, megszilárdult mézréteg fedte. Többen a parton tipródtak, végre egyikük rászánta magát és besétált. A nyírott fejű óvatos léptekkel, lábával nagyokat cuppantgatva haladt. Ruhája alját felemelve belegázolt a medencébe, derekáig felcsapott a víz. Felkacagott, ahogy a hullámok limányt formáltak köré, mégis lesték mozdulatait. Tarjagos csúcsok szurkálták tenyerét, de nem engedték alámerülni. Az álldogáló biztatta, lépjen közelebb. Visszaemlékezésében eddig tudta felidézni a vizeskedők csoportját. A jelenet hétköznapisága meglepte, amely azóta elnyerte jelentőségét. Napokkal korábbról ötlöttek eszébe a kinti események, amikor sötét sátorok mélyén férfiak vettek el eladásra nem kínált portékákat. Az összeszólalkozások, alkudozások és könyörgések hosszabb árnyékot vetettek, mint a legmagasabb torony. A tűző világosságba őrlődött emlékek egy részét a tengerbe fújta a déli szél, az összesöpört maradékkal búcsúsok sáfarkodtak a városkapukon kívül. Aznap este, amikor a városba érkezett,

sikerült meglesnie, ahogy fehérbe bugyolált fickók csoportja a megvásárolt szütyőnyi porral a beléndek színű városfalhoz sétál. A középben álló előrenyújtotta a markát, a megjelentek egyesével beleköpdöstek, beleürítették az erszény tartalmát. Miután végeztek, a férfi végigkente a felületen, és sirámot intézett a falhoz. Elnyújtott füttykoncert hallatszott, kisvártatva férfiak érkeztek égszínké ébrudakkal. Talán szerencsésebb lett volna egy másik évszakban felbukkannia. A nyár amúgy is kiemeli az ember belsejét és helyére nyughatatlan fényfoltokat tölt.

Odabent már kevés nővel találkozott. Amikor a várkutatót akarta megtalálni, az általa megállítottak felismerték benne az idegent, és egy forráshoz küldték. Lépései hangosan koppantak a kockaköveken. Fejedős férfiak kockáztak, pallérok kardoskodtak saját igazuk mellett porló épületek előtt. Nem engedték be a bazárba, így egy firkákkal és ürülékkel borított síkátoron kellett végigbaktatnia, ahol fonott ketrecekben általa korábban nem ismert élőlényeket tartottak. A körülöttük állók mozdulatai hasonlóknak tűntek számára, mint a medinai kisállatpiac résztvevőié.

Nők és asszonyok hajlongtak a fal mögül előcsordogáló ér előtt. Sebesen merték a vizet korsóikba, ahogy odaért közéjük, elfogyott a merszük a folytatáshoz. Nem szólították meg, elfordultak tőle. Kortyainak tükrében látványuk zavarossá vált, az összegyűlt jelenségeket lenyelte. Egyedül maradt a vízelőhelynél egy létra tövében. Felnézve megállapította, hogy a város következő szintjére vitt. Felmászott rajta, és felhúzta maga után. Estig bolyongott az utcákon. A fűszerek illatvihara több alkalommal le sodorta a lábáról, ilyenkor megállt és hosszan elidőzött egy-egy stand mellett, gusztálva a különböző színű porokat. A kufárok többnyire jókedvűen közelítettek hozzá, de amint rájöttek, hogy nem értenek szót vele, már csak egy kis skatulyányi próbaadagot nyújtottak át neki. Végül meghajoltak és otthagyták. Már besötétedett, amikor rendfenntartói füttyszavak kezdték betölteni a szűk utcákat, mindenki szedte a szőnyegét és nyugovóra tért. Ő csak behúzódott egy kapualjba és várt, amíg a teljes feketeség rá nem borult Jeruzsálemre. Egyedül, a Holdat használva tolvajlámpásként elindult keleti irányban a belső várfal mentén.

Egy ablak alá érkezett, hallgatózott és megállapította, jó helyen járt. Már csak ezt kell elintéznie, és a végére ér a rábizott feladatok hosszú listájá-

nak. A falnak támasztotta a lopott létrát, valószínűleg egy kőművesé lehetett, masszív volt, és bírta a terhelést. Körülnézett, majd elindult felfelé. Odabent két alak ült egymással szemben, közöttük egy fatábla. A felé háttal ülőn fekete papi fejfedő, a másik arca szokatlanul hosszúnak tűnt. Az ében bőr apró szőrtüszőket rejtett az orr körül. Hátralomban gombszemei világítottak, ahogy a Hold besütött egy másik ablakon. Szerencséje volt, mert így rejtve maradhatott és figyelemmel kísérhette, ahogy elkészül a festő. Felkelt ültéből, igazított a kezén, öt ujjából kettőt becsukott, a maradék hármát átrendezte. A keletkezéstörténetet kell továbbadnia, szóról szóra, ahogy történt, ahogyan a tanításban áll. Hajnalra elkészültek. Megvárta, míg távoztak és lemászott, majd elemelte a kész művet. Az alkotója megsemmisül így is, úgy is, ahogy erre a Próféta rámutatott, egyedül az alannal kell beszélnie. Az viszont nehezebbnek bizonyult, mint sejtette.

Napokig koslatott a nyomában, megfigyelte napi teendőit. Aztán egy csütörtöki lusta délutánon beszélt vele. Előadta az élettörténetét, miért számított hétpróbás gonosztevőnek azon a vidéken, ahol végül is befogták, mint haramiát. Nevét is elfelejtették, az otthoniak, így fejezte ki magát, biztos emlékeznek rá. De már nem akart visszatérni, kikeresztelkedett. Kristófként új emberré vált. Arcát megszokták a helyiek, annyian megfordulnak itt, már fel sem tűnik senkinek. Tanítanak is róla, igaz, sok elfedéssel. Miután elbúcsúzott tőle, a létrát visszahelyezte az ablak alá, ahol leleselkedett. A fatáblás festményt magával kell vinnie. A faalkotmányért úgyis visszatér még, most irány Mekka.

Tíz óra múlhatott ma reggel, amikor csengettek. Nem igazán értettem, ki tenyerelhetett rá a gombra, elvégre legutóbb egy detektív tette rá a mancsát, és annak is az lett a vége, hogy miután leemelte, már nem működött rendeltetészerűen. Éppen a hangyászokat engedtem ki a karámból. Mert azóta, hogy évekkal ezelőtt a Homokvárba költöztünk a feleségemmel, kénytelenek vagyunk megosztani lakásunkat különböző ízeltlábúakkal, így jutányosan lízingre elkaptuk Dalít és Ernstet a palicsi

állatkerttől. Hangyák, természetek, cserebogarak, ganajtúrók és alkalmasint lótetvek kérnek helyet mellettem a konyhaasztalnál, amint reggelimet fogyasztom. Emiatt sétáltatom meg a tanyánkon és a házban a jószágokat. Rendes a sokác ismerősömtől, hogy két egész hétre itt hagyja nálunk a kölcsönzött hangyászokat. A park újabban egzotikus állatokat ad bérbe, ilyen-olyan célokra, legutóbb a Magyar László téren egy meghökkentő kinézetű figurába botlottam. Elnézegettem egy ideig, miben mesterkedik. Odakacsázott bérelt elefántjához, lemérte ormányát, majd ellépve egyet a hatalmas állattól, krétával orrméretnyi távolságra reckát húzott a betonra, azután visszaszaladt, széttárta karjait, ezzel ismételten maga előtt tartva a szaglószeri hosszt, mért. Mindenesetre roppantul zavart, hogy a napirendemet felborítja holmi reggeli csengőszó.

Kinyitom a kaput. Egy fiatal nő áll velem szemben, sötét haja koszorúként trónol a feje búbján. Citromsárga, bő blúzt hord és sötétbarna nadrágot, a saruja kicsit poros. A közeli fenyvesben nincs ilyen világos színű homok, autó sem parkol a közelben, különben is hallottam volna, amikor megáll. Az égből alá nem ereszkedhetett, esernyő nincs nála, se kötélhágcsó, ellenben egy masszívnak tűnő falétra fekszik előtte. Kisvártatva megfordul, megkérdezi, itt lakik-e XY? Felelem, itt nem él ilyen nevű, engem Andrásnak hívnak, ahogyan az apámat is. Rossz helyen jár? Folytatja. Nem tudom, válaszolom, attól függ, kit keres. Hiszen elmondta már. Így ő. Milyen címet adtak magának? Arról neki nincs tudomása, csak arról, hogy ma délelőtt, pontban tíz órakor a JNA 28-ban kell lennie. Hol? Hát itt. De melyik helységben? Replikázom. Ja, Palicson. Mert Szabadkában van egy ilyen utca, és tudomásom szerint ház is. Sarokház, toldom meg. Az őt teljesen hidegen hagyja. Kerüljön akkor bentebb, mert gyanús nekem, hogy engem keres, noha nem értem, mi végre. Ha nem veszi zokon, megkérdezem, hogy hívják? Nusseibeh.

A nő vállára emeli a létrát, amely első, közelebbi pillantásra borzasztóan száraznak tűnik, majd beoldalaz vele a kapun. Dalí és Ernst oda sem bojszintanak, váratlan vendégem zavartalanul sétál el mellettük. A többi állat sem áll meg kora délelőtti tevékenységében, a kutyák az ég vándoraira acsarkodnak a diófa alatt, Luca, a macskánk pedig a konyhaküszöbön élvezve a napsütést. Megkínálhatom valamivel? Egy teát, esetleg li-

monádét? A cserepeimet szemléli, amikor a kérdéseimet felteszem neki. Óvatosan megbillenti az egyik kafehéz színű tetőfedőt. Vigyázzon, mert elporlik, ha olyasvalaki nyúl hozzá, akinek még nem volt dolga a bürokráciával. Biccent, tudomásul veszi jótanácsomat. Hoztam magának egy képet, mert tudom, hogy érdeklik. Zsáner-, táj-, portré, csendélet? Szentkép vagy ikon? Kérdezem, talán túl mohón. Rejtélyesen nyugtázza, hogy ráharaptam a csalira. Leülünk?

A létrát leteszi a szendergő Luca mellé, és fellép a tornácra. Én nagy sebbel-lobbal igyekszem utána, helyet foglal. Cigaretta? Nem, köszönöm. Elfordul, és átalvetőjéből, amely dudorodik a különböző tárgyaktól, egy leplekbe rejtett harmincszor húszas táblát tesz ki az asztalra. Leemeli a ruhát, és egy általam eddig csak fóliánsokban látott lény lenyomata tárul elém.

Először a háttérrel veszem szemügyre. A látvány szeplőtelenül aranyba borított volt. Kacska mozdulatokkal vihették fel magát a festéket, követhetőek az ecsetvonások. Imitt-amott még a lószőrnek a nyomát is ki tudom venni, amely egy-egy összesűrűsödött cseppet volt hivatott elhessegetni a felületről. Talán a letakarására szánt ruha miatt koszolódhatott egy kicsit, lévén ó beütésűnek tetszett számomra. Ha nem lenne jelen vendégem, magamhoz emelném és megszagolnám. Már csak az illata végett, mert úgy gondolom, az ilyen öregséggel bíró ikonoknak van egy bizonyos szaga. Ezt a meglátást egy dalmát antikváriustól sajátítottam el, amikor a tárgyait nézegettem a boltjában. Bizalmat ébreszthettem benne, mert magához intett, azt javasolta, zárás után találkozunk a sarki kávézóban, szeretne nekem mesélni valamit. Tulajdonképpen ekkor lettem valójában megismertette az ikonfestészet különlegességeivel. Már ami a külső vizsgálatát illeti ezeknek a szent tárgyknak.

Se latin, se cirill betűt nem tudtam kiböngészni az arany háttérben. Az ábrázoltról akarok megfogalmazni állításokat, de ez a készítés nem realizálódik, csomót köt gondolataimra és nyelvemre a meghatározhatatlanság. A két hangyász felsomfordált mellénk a tornácra, ahogy kuttyánk, Hadúr is letelepedett a lábamhoz. Erőlködöm, irányítom a tekintetemet, alakzatokat is kisilabizálok, akárha szemmel tapogathatnék, de megformálni képtelennek bizonyulok mindazt, ami előtttem fekszik.

Ilyesmit tapasztalhatott a selyemtekintetű polip, amint megpillantotta az óceán partján toporzékoló férfit. Néz, de önmaga kifejezésére képtelen, nyelv alatt nem görbülő jelenség. Ez fut át bennem, amikor Ernst karmait megérezem a combomon, majd kisvártatva a feje is előbukkan az asztal alól. Elődugja a hosszúkás, cérnametélt szélességű húsdarabot a szájából, az az ikon felett táncol, kutatja a kapaszkodókat, kiszippantja az összeragadt jelentéseket. Körvonalak csapkodnak, próbálják lezárni a jelentések szökésvonalait, hullámzanak, mint a gráfok. Tengeribeteg leszek, ha tovább követem Ernst nyelvének háborgását, habzását. Partnerem mindezt a legőszintébb érdeklődéssel figyeli. A hangyász hátsó lábaira ágaskodik az ölemben. Ki-kilöveli a nem evilági üveghutában fűjt fejből a hosszú, jelentésekkel teletűzdelt húspóznáját. Felém fordul, közelebb cammog, karmai szerpentineket vájnak a combomba. A fészkelődés eredményeként a fülemhez hajol, behatol a fülemben. Az értelem letapad, megkapaszkodik, és fülzsír keletkezik. Először csak szivárog, majd elkezd hömpölyögni lefelé. Immár elgondolhatom, és egyúttal valós állításokkal rendelkezem.

A képen, teljes meggyőződésem szerint állítom, egy szent látható. Felvett póza, előremutató tenyere alapján erre következtetek. Ellenben fejére maszk tapadhat. Hosszú, elnyúlt pofájának végén két lyuk tátong, a kiszélesedő feléről pedig egy szempár pásztázza az örökkévalót. Összenézünk, ám semmi rosszindulatot nem veszek észre. Inkább idegenséget tükröz ez a tekintet. Nem irányomba, sokkal inkább a helytelenség érzését közvetíti. Arca a Galeb csokoládét idézi meg számomra. Lifegő fülei a pofa felső, gömbölyű szakaszán foglalnak helyet. Kicsoda ez? Kérdezem vendégemet. Szent Kristóf. Jön a válasz. Miért hozta nekem ezt az ikont? Honnan van egyáltalán? És kicsoda maga, hogy ilyenekkel járkal? Egyáltalán nem érthető számomra az, ami folyik.

A nő felpattan, Hadúr mordul egyet, mikor elhalad mellette. Közeledésére macskánk nyúlcipőt húz, a létrát játszi könnyedséggel emeli és bemanőverezi a tornácra. Rebesgették, hogy szükséged lenne egy létrára, ezért úgy gondoltam, hozok neked egyet. Igaz, ez nem nyitható A-alakban, mindössze neki tudod támasztani a falnak, vagy a fának, ha éppen arról van szó, hogy fel akarnál jutni valahová. Fel a magasba. Fő-

lénk, hogy óvatosan megigazítsd a meglazult cserepet, hogy a műanyag tetőfedő-alkalmatosságon meghúzd a csavart, ha laza. De ugyanúgy alkalmas arra, hogy csak úgy felmássz és körülnézz. – Hosszan beszél még, sehogyan sem akar vége szakadni locsogásának, bugyognak elő belőle az újabbnál újabb tagmondatok. Azt fejtegeti, hogyan lehetne átjutni oda. Hová? Kérdezem. Ahol összeragadnak a jelentések, és két kezünkkel kényszerülünk kibányászni az újakat a mézga kulimásza alól. Tapadnak az ujjainkra, húzzák maguk után a nyomot, ahogy a csiga halad előre. Mentől közelebb ér hozzád, úgy válik kivehetővé, úgy érted meg részleteiben, egy rügyet, ami kibomlik, egy pörsenést, az apróbb testi hibát. A gondolataink pároztatták őket össze, szükségszerűen, hogy értünk is valamit a körülöttünk fortyogó miazmából. De hogy a kérdésre is válaszoljon, át a valóság függönyén túlra, kitolva időt és teret. Milyen hétpróbás hülyeség ez? Szent Kristófról tartották, hogy az volt, mielőtt megboldogult. Fuvolázza, mintha tanulta volna valahol. Ha megengedi, akkor elmesélem, hogyan jutottam a létrához, az ikonhoz és mi a nyitja mindennek.

Miután befejezte a történetét, meghökkenve dőltem hátra. Egyetlen feleletet tudtam csak elképzelni, amely ezután következhetett. Nagyon örülök ezeknek az ajándékoknak. Köszönöm szépen. Már csak azért is, mert tulajdonképpen régóta meg akartam nézni az Argonauták harcát a kutyafejűekkel. El tudod képzelni, hogy mindez itt, Palicson történt. Idetámasztom a falnak a létrát. Psszt, már hangol a zenekar, menjünk fel!